

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v slučaju praznika dan popre) — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nepriskrbrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četri leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Vemo kaj delamo!

V »Slovenec« štev. 6 od 9. januarja t. l. je izšel članek pod zaglavjem »Kaj stori Cerkev«, v katerem se napada opirajoč se na par stavkov noveletnega uvodnika »Delavske Pravice« pisec tega, »Delavska Pravica, glasilo krščansko delovnega ljudstva« in naš krščansko socialistični pokret vobče. Ako bi nam ne primanjkovalo prostora, bi priobčili ponovno naš noveletni uvodnik in poleg njega omenjeni »Slovenec« članek, da bi prav vsakdo sam lahko sodil in dočeval:

1. »Slovenec« članek je kljub vsemu »svetemu ognju«, ki hoče odsevati iz njega, pisan iz docela umetno narejene razburjenosti in navdušenja za Cerkev. Dokaz temu je že samo dejstvo, da je izšel točno teden dni kasneje kot naš članek.

2. Prav nič se ne sramujemo priznati, da poznamo mladi nemški krščansko socialistični pokret in Vitusa Hellerja prav tako dobro kot morda »Slovenec« člankar kakoga veljaka nemškega centra ali avstrijske krščansko socialne stranke.

3. Smo točno v isti bojni liniji kot pred desetletji naš Janez Krek — mi hočemo praktično, dejavno krščanstvo in katolištvo v vsem javnem in zasebnem življenju. Trdimo, da se »Delavska Pravica« te linije dosledno drži in da je tudi njen noveletni uvodnik bistveno in v celoti v ničemer ni zgrešil.

4. Vse moderne katoliške revije in časopisi pojmujejo »cerkev« kot občestvo katoličanov. »Cerkev« pa je božja ustanova in vsakemu kristjanu nedotakljiva.

5. V zadnjih letih je šlo zlasti v Srednji Evropi mnogo katoliških javnih delavcev čisto na skrajno desnico. Pa ne samo to, ampak še več, naravnost v območje nekatoliškega, materialističnega in kapitalističnega mišljenja. In tako zvano katoliško časopisje, vsaj politično, je prav tako zaplavalo v te vode. Delovno ljudstvo in zlasti delavstvo pa je baš iz svojega verskega prepričanja in nujne ostalo in hoče ostati kljub materialistično-kapitalističnemu valu, ki je zajel tudi katoličane, — lajke in duhovnike — na svoji stari liniji. Zato je pač mogoče, da tudi iz tako zvanega katoliškega časopisja bruhajo nanj ogenj natoletnega, češ da je komunistično, boljševiško in proti religiji in Cerkvi.

6. Ker smo in hočemo ostati dosledni katoličani, se vseh takih očitkov ne bojimo! Nasprotno pa si drznemo močno dvomiti v »katoliško brezkompromisnost« »Slovenčevega« pisanja, posebno pa še navedenega izpada, ki poleg tega še kar mgoli nepoštenosti. Se veš! »Slovenec« člankar si drzne pozivati (sicer prikrito) cerkveno oblast, da nastopi proti našemu listu in gibanju in ju obsodi kot nekatoliška! To je prav čisto tako, kakor nedavni poziv »Osnabrücker Volkszeitung« (glasilo centra) monakovskemu kardinalu Faulhaberju, da nastopi proti dr. Müniusu, ki je v katoliški reviji »Allgemeine Rundschau« pisal po svoji vesti in prepričanju in objektivno resnično, obenem pa nekatere katoliške javne delavce hridko prizadejal.

7. V nečuvno zmešane pojme »Slovenčevega« uvodničarja o socializmu in proletariatu pa si prav res ne upamo drezati.

8. Prav iz teh razlogov tudi prav nič ne verujemo, da bi našel med našim delavstvom sploh kak odziv sicer spretno prikrit poziv »Slovenčevega« uvodničarja na razdor v vrstah organiziranega

Bodi luč — zgodi se resnica!

Troje citatov.

»Na drugi strani je treba ločiti Luegerjeve besede in program krščansko socialne stranke. In Lueger sam je v tem oziru uganka. On zase pri vsaki priliki povdarja pravo katoliško stališče in se mora reči, da se temu ne more ugovarjati. Ali jaz se moram prav odločno postaviti zoper krščanski socialni program in zoper Luegerja in bi obžaloval, ako bi se pri nas konservativna načela zapustila in uvedla nova načela, kajti krščansko socialna načela nimajo pri nas nobenega pomena in so taka, da jih moramo z narodnega in z verskega stališča zavračati. Z verskega stališča zato, ker so ti ljudje sami zase in ne poslušajo nobene avtoritete, le to, kar si sami v glavo vtepejo bodisi v političnem, socialnem ali cerkvenem oziru je pravo, in kdor jim nasprotuje, pa naj bode škof ali papež, je njihov nasprotnik.«

(»Slovenec« 1895 št. 45, odgovor dr. Kreka v kranjskem deželnem zboru 1900.)

★

»Ljuba nam je edinost in važna se nam zdi disciplina, toda še ljubši in še važnejši nam ostane resnica. Resnici na škodo nečemo zatajiti svojih načel, če bi tudi pri tem trpela kaka politična stranka. Samo v toliko hočemo ostati strankarski, v kolikor zahtevajo načela, ki ločijo stranke, in samo v toliko odvisni od kake stranke, v kolikor je sama odvisna od katoliških načel. Saj bo le v toliko z njo božji blagoslov.«

(»Slovenec« 1895 št. 45, odgovor dr. Kreka Klunu.)

★

»S polovičarsko, zabrisano katoliško ideologijo, ki malikuje pred »duhom časa«, ne bomo dosegli nobenega vpliva na delavske mase. Tudi v tem ne, ako grajamo Cerkev, imponirali bomo le s smotrenim delom v strogo katoliškem smislu in povdarjanju katoliških vidikov brez kompromisarstva.«

(»Slovenec«, 9. jan. 1930 v članku: »Kaj stori cerkev« v napadu na »Delavska Pravica«.)

★

Gornji citati so potrebni zato: vidi se, da se zgodovina hitro ponavlja! Klun je bil duhovnik in politik; imel je strahovite pojme in nazore o »katoliških socialistih« in o krščanskih socialcih. Dr. Krek je bil duhovnik in politik. In se je njegovim somišljenikom tedaj očitalo isto, kar se danes očita krščanskim socialistom.

»Slovenec« člankar je po 35 letih po Klunovo odprl kljun. Nametanih je v njegovem članku polno netočnosti in podtikanj. Naj bo prepričan, da mu bomo krščanski socialisti radi resnice in samo radi resnice — on naših odgovorov namreč ni več vreden — odgovorili jako.

Polovičarstvo pred »duhom časa«.

Eksekutiva krščansko socialističnih delavskih organizacij je leta 1928. sporočila in publicirala, da se krščanski socialisti ne bodo udeležili znanega social-

krščansko socialističnega delavstva in na ustanovitev neklih novih organizacij. Prepričani smo, da delavstvo pač danes že gleda življenje z odprtimi očmi. Ne da pa se skrivi, kar je očito!

9. Omenjati v tej zvezi visoko papežovo poslanico nemškimi katoliškimi delavskim društvom (ne pa nemškimi krščanskimi strokovnim organizacijam, kakor ji to »Slovenec« člankar podtika), je res nekatoliško. Zato jo mi danes puščamo ob strani.

nega dneva, ki je zboroval dne 9. sept. 1. 1928. v »Unionu« v Ljubljani iz razloga, ker se pripravlja drugi kongres krščanskih socialistov za leto 1930., ki bo k vsem sodobnim perečim socialnim vprašanjem sam zavzel svoje stališče. Kongres mora iz notranjih državnih nuj in vidikov odpasti. Dekler pa »Slovenec« ni videl naših resolucij in programa našega, nima nobene pravice, dolžiti našega gibanja nemških vplivov ali še česa hujšega in naj polovičarstvo »duha časa« pade nanj v teh-le točkah:

1. »Slovenec« bi hotel i danes biti politično glasilo katoličanov, a je to smer izgubil. Postal je sličen ostalemu časopisju. Smeri nima nobene: ne ljudske, ne krščansko socialne, skratka: nobene. Majo je kmetski, malo delavski, malo za malomeščansko polinteligenco. V gospodarskih vesteh je velekapitalističen! V socialnih se včasih vname za proletariat. V modi vidimo kratka krila, razgaljene grudi in nožice močvarnih plit. Skratka: nehal je biti katoliški list in nam je silno žal njegovih lepih zlatih dni. Potrebuje le še malo framasonerije, pa nam bo vseeno, ali čitamo njega, ali »Jutro«. Ko smo agitirali za katoliški tisk po vojni, se nam ni zdelo, da bo iz njega postalo nekoč čisto navadno pridobitno podjetje. »Slovenec« zato nima več pravice govoriti o smereh katoličanstva, — dokler se ne popravi sam in dokler ne prepajklja svoje navlake.

2. Kdor daje lekcije le delavcem, ne daje pa jih katoliškim pridobitnikom, kdor dalje vidi in graja samo »ljubimkanje z marksisti«, ne vidi in ne graja pa »ljubimkanje« katoličanov z materialističnimi kapitalističnimi načeli in pa praksami, kdor sumiči, da krščanski socialisti vzgajajo ljudi, ki bodo skakali v socialno demokratski in komunistični tabor, ne vidi pa, da je pretežna večina gospodarsko jakih katoličanov v dejanju in nehanju že v protiverskem kapitalističnem taboru Mamona, ta nima pravice učiti drugih pravega katoličanstva.

3. Kdor bi dalje moral vedeti, da prav vsled neznosnih socialnih razmer padajo rojstva v delavskih rodbinah, da se na drugi strani na plesu elitne katoliške lajške družbe kažejo gola bedra in volijo — kraljice nageljev —, ta bi moral tudi vedeti, da strašno smrdi v deželi Dansk in da bomo krščanski socialisti z bičem in s škorpijoni morali biti polovičarsko katoliško družbo in ideologijo, ki malikuje pred »duhom časa«, pa magari, da je »Slovenec« poleg. Se bo že dobil lahko boljši dnevnik.

Katoliški vidiki brez kompromisarstva.

Ti so važni in merodajni za nas in ne bomo odnehali za las. Zato bomo z dovoljenjem »Slovenca« povedali to-le:

1. V gospodarska in druga podjetja — v katoliška namreč — ne zahtevamo socializacije danes, ker ta bo morala priti prej šele na splošno, odločno pa zahtevamo katoliškega duha, ne tako zvanih »gospodarskih vidikov«. Po teh »gospodarskih vidikih« je v katoliških podjetjih proletarec prav tako slabo ali pa še slabše plačan, kakor po drugih kapitalističnih velepodjetjih in prav tako magari vržen na cesto. —

2. Hočemo versko poglobitev in prenovitev. Dušnih pastirjev je doma premalo (koliko fará je brez kaplanov), v državi, naši izseljenci in tudi misijoni jih potrebujejo. Hočemo izpeljati katoliško akcijo. — Vidite, zato ni prav, da istočasno sede na dobro plačanih ravnateljskih in drugih gospodarskih mestih dušni pastirji. Nismo jim nevoščljivi, svojim duhovnim očetom. Vendar naj bi vedeli, da so istočasno spo-

sobni katoliški lajki brez posla, da se niti ženiti ne morejo, čeprav bi se radi, in da družine mnogih oženjenih stradajo!

3. Ali je bilo dalje potrebno, da je silno tendenčno brošuro »Moja opazovanja« napisal g. Zabret in še v svojstvu stolnega vikarja?! — Ali je bilo potrebno, da je bilo od poslancev bivše SLS tretjina duhovnikov? — Ali se bo danes tako udejevala učeča cerkev?! — Na eni strani torej cerkev kot občestvo vernikov na trebuhu pred »duhom časa«, na drugi strani člani učeče cerkve v tendenčnem, dvomljivem — po našem napačnem — boju zoper voditelje krščansko socialističnega delavskega gibanja! — Ne, — to niso »katoliški vidiki brez kompromisov«, te korake narekuje zmotna pot javnega udejstvovanja in aprioristično odklonilo stališče idej krščanskega socializma vobče. — Sic! — Dixi mus!

***

Priznamo Cerkev kot božjo ustanovo v celoti. Svoje sinove bomo vzgajali za misijonarje, da bodo zares brezkompromisni. — Priznamo etična načela katoliške Cerkve, ne pa tistih, ki bi jih diktiralo katero društvo, stranka, ali pa slučajna grupa okrog »Slovenca«.

Slomšek-Mahnič-Krek: doslednost v načelih — katoliški radikalizem — blagor delavskih mas —, to so egide naše! Naj živi borba! Potrebna je, nujno potrebna in iz sreča zaželjena!

Všeodborové sdružení křesť. dělnictva v CSR.

(Pismo iz Českoslovaške.)

Brno, v začetku januarja.

Ko so se naši češki tovariši ločili od češkoslovaške ljudske stranke in ustanovili svojo krščansko socialno stranko, je ljudska stranka odgovorila z ustanovitvijo svoje lastne strokovne organizacije, ki nosi gornji naziv.

Začel se je boj med obema strokovnima organizacijama. Najprvo je prišlo do čiščenja v krščansko-socialni strokovni organizaciji. Predsednik Šramek, odborniki: Jilek, Koukal, Zampah, Dvořák, Ondraček ter strokovna tajnika Troškop in Bohuslav — ti so izginili deloma sami, deloma pa po sili iz krščansko-socialne strokovne organizacije.

Predsednik nove — gosposke strokovne organizacije je postal Šramek, odborniki pa bivši senator Koukal, Kotulan, skrahirani tovarnar in še drugi gosposke, delaveci so pa na takih mestih, kjer nič ne morejo; vodijo pa strokovno organizacijo ljudje, ki delavske duše in delavskih potreb niti najmanj ne razumejo in se zastopijo na strokovno delo toliko, kakor koza na peteršilju.

Od krščansko socialne strokovne organizacije so odtrgali malo članov, večinoma so dobili take, ki prej niso bili organizirani, ker niso imeli za to zmisla, ali niso smeli biti organiziran, ker tega »gosposka« podjetja niso pustila. Veliko so jih v to organizacijo nagnali s silo. Tudi so podjetja plačevala članarino za svoje »organiziranje«. Sedaj ima gosposka strokovna organizacija 14 tajnikov (strankarsko-političnih agitatorjev). Seveda jih ne plača strokovna organizacija, ker ta članarino ne zbere toliko. Šramek ima sedaj kar naenkrat polno denarja na razpolago. Kljub temu je odstopilo od krščansko-socialne strokovne organizacije le 48 železničarjev. Sploh so češkoslovaški železničarji jedro krščansko-socialne strokovne organizacije.

S političnimi gestli ustvarjena politična gosposka strokovna organizacija

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železniarski vestnik.

Vesti o ukinitvi strokovnih organizacij.

V javnosti se v zadnjem času razširjajo tendenciozne vesti, češ da bodo vsa društva razpuščena in da bo poseženo v njih lastnino. Pri tem mnogi mislijo tudi na delavske in nameščenske strokovne organizacije.

Po teh vesteh je nastala tudi med našim članstvom upravičena vznemirjenost in radovednost, koliko je resnice na teh govoricah. V pomirjenje vseh lahko poročamo, da so vse te vesti neločne in izmišljene. Dnevno časopisje je te vesti glede prosvetnih društev oficijelno dementiralo. Pri tem ugotavlja, da take vesti razširjajo večinoma ljudje, katerim gre v prvi vrsti za tem, da begajo ljudi ali pa da imajo namen, po ovinkih priti do premoženja društev in organizacij.

Vse te govorice so nastale vsled napačnega tolmačenja nekkih določb zakona o narodnih (ljudskih) šolah. Gre torej predvsem za društva in organizacije, ki se v prvi vrsti pečajo z narodno prosveto. Ker je bilo pa z merodajne strani javljeno, da se glede teh ne nameravajo nobene spremembe, kvečjemu da se bodo od države še moralno in materialno podprle, je tem manj bojzani, da bi se poseglo po strokovnih organizacijah, ki v omenjenih zakonskih določbah nepsredno niti omenjene niso. Seveda to le v slučaju, da organizacije ne prekoračijo svojega delokroga ali se drugače pregreše proti obstoječim zakonom.

Članstvo naj bo torej v tem oziru pomirjeno, ter naj še naprej zaupa svoji organizaciji, ki neumorno skrbi za dobrobit vseh članov.

kopni sedaj, ko je treba stvarnega dela. Člani odstopajo, ker vidijo, da gospodom ni mar za blagor delavstva, temveč, da le organizacijo potrebujejo v politične svrhe in da se morajo umakniti zahteve delavstva koristim političnih predstavnikov.

Vodstvo ljudske stranke zastopavlja celo koristi cerkve koristim politične stranke. Znana je izjava predsednika stranke in predsednika gosposke strokovne organizacije, monsijora Srameka: »Saj tudi mi vodimo boj proti Rimu!« Tako vodi sedaj krščansko socialna stranka tudi boj proti politični usluž-

Povrnitev odlegljenih prispevkov za vzdrževanje cest.

V »Delavski Pravici« št. 39. pr. leta smo poročali o odlegnitvi delnih prejemkov državnim uslužbencem v smislu § 38 zakona o samoupravnih cestah. »Prometna zveza« je v svesti si svojih dolžnosti do svojih članov, katerih interese ona vedno z vsemi razpoložljivimi sredstvi zastopa, sklenila resolucijo, v kateri ugotavlja, da za Slovenijo ni zakonske potrebe, da se izvede pobiranje odkupnine za osebno delo. To sponenico je »Zveza« poslala vsem merodajnim faktorjem. Kakor se da sklepati iz »Razpisa št. 165-I/29« ljubljanske železniške direkcije, ta resolucija ni bila brez pomena.

Omenjeni »Razpis« se glasi: Kraljevska banska uprava dravske banovine nam je poslala prepis dopisa št. 433/V od 6. decembra 1929 sledeče vsebine:

»Pozivno na dopis komisarju oblastne samouprave ljubljanske oblasti z dne 1. X. t. l., št. 21276/29 glede odmere in pobiranja odkupnine za vzdrževanje cest, priobčujem naslovni direkciji, da je gospod minister za gradbe z rešenjem dne 25. IX. t. l., br. 63610/29 in z rešenjem z dne 21. XI. t. l., br. 84314/29 oprostil teritorij bivše mariborske in ljubljanske oblasti uvedbe ljudskega dela in odkupnine za leto 1929.

Ker ni več zakonitega naslova, naj se odkupnina za zameno osebnega dela ne odteguje za dobo 1929. leta. Hkrati odrejam, da se že plačana odkupnina prizadetim uslužbencem vrne.«

V svrhu povračila ubranega zneska, naj se v platnih spiskih za mesec fe-

benosti cerkve, ki napravlja iz cerkve zgolj organizacijski aparat.

Gotovo je, da bo še vedno dosti ljudi, ki bodo tako strankarsko zaslepljeni, da bodo radi koristili stranke (prav za prav voditelja stranke) pozabili na koristi delovnega ljudstva. Gotovo je tudi, da se bo večina delavstva, jedro in masa delavstva zavedala, da mora vsak delavski pokret izhajati iz delavstva samega. Gospoda delavstva ne razume, izkoristi ga in oslepari. Zato je prav, da se delavstvo vedno tega zaveda, ker težko je tistemu, ki pride po skušnjah do tega spoznanja.

Krščanski sindikati v Franciji.

Vsakdo, ki se loti opisovanja ali poročanja o francoskih razmerah, stoji nehoti pod čudnim dojemom, kako težko je podati točno sliko tamošnjih razmer nam, ki smo rasli v popolnoma drugih razmerah, se vzgajali v popolnoma drugem duhu, nam, ki imamo z eno besedo popolnoma drugo mentaliteto. Baš zato se mi zdi potrebno spregovoriti najprej nekaj besed o francoski mentaliteti (miselnosti), da bomo nato vsaj lažje in bolj pravilno sodili delavske in sindikalne razmere, ki nas bodo zanimale i z načelnega stališča i po zgodovinskem razvoju i po današnjem (november 1929) trenutnem stanju. Kljub različnosti mentalitete in dozdevnih nasprotij, bomo vendarle našli pri Francozih marsikako nam, Slovanom, sorodnejšo potezo in zamisel, nego smo jo prisiljeni ali drage volje privzeti od sosednih nam Nemcev.

I. Francoska mentaliteta. — Splošne prilike v Franciji.

Kdor pozna naše sosede Lahe v njihovem žitju in bitju, bo prav blizu pravega pojmovanja francoske mentalitete. Kajti Francozi so kljub čudovitemu zgodovinskemu postanku njihove narodnosti vendarle danes menda najbolj homogen (enovit) narod sveta. Upal bi se skoro trditi, da so tudi dosegli na splošno najvišjo stopnjo civilizacije (ne isto veliti civilizacije s kulturo!), ki so jo mogli pač edino oni doseči kot najbolj karakterističen (značilen) romanski narod.

Če torej opredelimo francosko mentaliteto, se to pravi opredeliti najčistejšo, najbolj značilno romansko mentaliteto. (Kaker sta gotovo značilni in še dokaj čisti tudi romanski mentaliteti Italijanov

in Špancev, vendar pri Italijanih o kaki homogenosti še daleko govora biti ne more, pri Špancih pa najdemo le preveč že i južne i kulturne i civilizatorične i gospodarsko-socialne sterilnosti; tako ostanejo zares samo Francozi, ki jih je zgodovinski razvoj od Karla Velikega t. j. približno od l. 800 dalje vedno bolj in bolj združeval, edinil in dvigal.)

Vsa romanska miselnost je v nekaj besedah očitana sledeče: Razumska (če hočete: računarska), odprta narava, dostopna i globljim občutjem, vendar obrnjena pred vsem na organizatorično (t. j. zunanjo) plat življenja.

Iz te svoje romanske mentalitete je ustvaril Francoz vso svojo veličino, ki jo občudujemo; iz tega svojega razumarstva je vzvelotilo i visoko etično življenje, ki je zopet rodilo duhove-velikane, ki so ustvarjali nesmrtna dela v vseh panogah umečnosti in znanosti; isto razumarstvo je rodilo celotno, večasih skoro nerazumljivo gospodarsko in politično življenje: iz fevdalnega kraljestva je vodilo v najskrajnejši absolutizem, ki ga je zlomila zopet — edino s to mentaliteto prepojeno pleme jo zmore — revolucija, nato Napoleon, padeč vseh oblasti in — višek racionalizma (razumarstva) — skrajno individualistična izgraditev družbe, vsega javnega in zasebnega življenja.

Iz vseh teh predpostavk si torej lahko predstavljamo Francoza, vedno silno vlijudnega, a silno hladnega in predvsem za dobičkom stremečega. Od vseh zunanosti je silno odvisen, ljubi komfort in komodnost, za kar žrtvuje vse. V tem so si vsi Francozi enaki — i kapitalisti i komunisti. Onega zdravega, mladostnega idealizma, ki se žrtvuje, ne da bi vprašal po osebnem plačilu in materialnem uspehu, boš na splošno zaman iskal.

In mogoče je baš v tem največja tragika Francije, da ni zmožna in da ne zmore več mladine, ki bi bila polna mla-

bruar 1930 otvori med prejemki rubrika z nadpisom: »Odkupnina za osebno delo.« V to je vstaviti točno znesek, ki je bil ubran iz istega naslova v platnih spiskih za mesec oktober 1929.

Pripominja se, da od tega povračila ni zaračunati prispevka za bolniški fond niti davka.

S tem je popravljena zopet ena krivica, ki je državne uslužbence pri njihovih skromnih plačah občutno zadela. »Prometni zvezi« pa je dano s tem zadoščenje za njen nastop za pridobljene pravice, kar ji bo v spodbudo za nadaljnje uspešno delovanje.

Plačevaje taks za polaganje izpita za napredovanje v glavne skupine.

Za napredovanje v glavno skupino položajne plače je predpisan za uradnike I. in II. kategorije poseben izpit. Izpraševalna komisija, ki je sestavljena iz višjih uradnikov generalne direkcije in ministrstva, je po nekem odloku finančnega odeljenja generalne direkcije pobirala precej visoke takse. Proti temu so železniške organizacije ponovno protestirale pri prejšnjem gosp. ministru za promet, ki je z odlokom v maju mesecu l. l. te takse odpravil. Tako so kandidati delali izpit v poletnem terminu brez predhodnega plačila taks. V jesenskem terminu pa je bilo kandidatom pri izpitu ustno javljeno, da bodo takse zopet uvedene in da naj pripravijo potreben »novac«.

V »Službenih Novinah Saobračajnih Ustanov« št. 1 je že razglašena naredba g. ministra za promet, s katerim je plačevanje omenjenih taks zopet predpisano. Naredba se glasi: »Gospod minister za promet je z odlokom M. S. št. 25.168/29 z dne 12. dec. 1929 razveljavil rešenje M. S. št. 8107/29, razglašeno v »Službenih Novinah Saobračajnih Ustanov« št. 10 z dne 15. 5. pr. l., s katerim je bilo ustavljeno plačevanje taks za izpite uslužbencev drž. prometnih naprav tako, da se te takse morajo zopet plačevati in sicer po odloku F. O. št. 11.823/27.«

Ker je bilo rešenje, s katerim so bile takse ustavljene, razveljavljeno, zahteva generalna direkcija, da se takse plačajo tudi za nazaj, t. j. za oba termina v letu 1929.

Vsem skupinam in plačilnicam!

Ker se v zadnjem času množe reklamacije, da članstvo ne prejema oziroma neredno prejema »Delavsko Pravico«, sporočamo, da je nasloviti vse reklamacije na: Uprava »Delavske Pravice«,

Ljubljana, Miklošičeva cesta 22, palača Delavske zbornice. — V reklamacijah je navesti, da je prizadeti član »Prometne zveze«. — Tajnik.

Vsem članom! Obveščamo ponovno članstvo, da brezpogojno opusti navado, da intervenira, oziroma prosi pojasnila v osebnih zadevah pri odbornikih med uradnimi urami. Ker so po nalogu direktije sploh vsi pogovori zabranjeni, naj-sibo privatni ali službeni, pozivamo članstvo, da se v vseh zadevah poslužuje le uradnih ur »Prometne zveze«, kjer se vedno dobe potrebna pojasnila. Upoštevajte! — Tajnik.

Osrednjega odbora seja bo v soboto 18. jan. ob 18 zvečer v poslovnih prostorih »Prometne zveze«. Vsi in točno. — Tajnik.

Delavstvo

bodi te dni, ko se delajo novi socialni zakoni in ko je mnogo tvojih z boji in žrtvami pridobljenih pravic v nevarnosti, še posebej pozorno na časopise! Zapomni si dobro, kateri se zavzemajo za tvoje pravice, kateri govore proti njim in kateri farizejsko molče!

Kovinarji

Jesenice. — Občni zbor. Tovariši, tovarišice! V nedeljo, 19. t. m., dopoldne se bo v novem »Krekovem prosvetnem domu« vršil prvič naš občni zbor. Ne bilo bi to važno, če bi ta občni zbor ne bil ravno naše strokovne skupine kovinarjev. Važen pa je ta dogodek tem bolj, če pogledamo na dejstva strokovne in prosvetne zgodovine na Jesenicah. Važno je, da danes, ko stojimo pred zborovanjem skupine, ki se ima prvič vršiti pod krovom novega doma, da vemo, po kom in zakaj je nastal stari in po njem novi dom.

Štrajk l. 1894. je v mnogih delavcih rodil spoznanje, kako važna je v vseh slučajih delavska medsebojna pomoč in enotnost mišljenja. V ta namen so uvidnevši delavci ustanovili delavsko podporno društvo. In s tem je bil položen prvi temeljni kamen vsemu kulturnemu in strokovnemu gibanju na Jesenicah.

država na svetu, ki ne pozna brezposelnosti.)

Francoski mentaliteti odgovarja tudi — Francoska socialna zakonodaja. (Racionalizem pomenja vedno tudi — konservativizem, ki umevno edini zasigura lahko — trajno udobnost: Francoz je torej skrajno konservativen — povsod.)

Da na kratko označim franc. socialno zakonodajo: V našem pomenu besede je sploh ni. (Poglejte, ravnokar so se šele borili v parlamentu za najosnovnejši vseh socialno-varstvenih zakonov: za bolniško blagajno in za pokojninski zavod!) — Sicer je bilo sklenjenih in sprejetih že svoječasno več delavskih zaščitnih zakonov, toda kakor je imel pisec teh vrstie sam priliko videti — nobeden se ne izvršuje ali sploh ne ali le delno (n. pr. mezdne določbe, starostne, delovne prilike i. dr.).

Da je torej v takih okoliščinah delo delavskih strokovnih organizacij silno otežkočeno, je zdaj razumljivo.

Sindikato v je pa v Franciji v glavnem troje vrst: socialistični, komunistični in krščansko-socialni. Socialistični se tudi nazivajo nacionalistični sindikati.

Kakor pa je v Franciji vse strogo in dosledno scentralizirano, vendar opazimo pri vseh sindikalnih in združnih organizacijah zanimiv pojav, da so sestavljeni iz mnogih pokrajinskih sindikatov, ki so popolnoma avtonomni in ki jih vežejo centrale več ali manj le formalno v celoto. Vse je razdrobljeno, vse — čisto francoskemu duhu odgovarjajoče — silno individualno.

Zato Francija nima in ne bo zlepa dosegla vsaj načelno enoten delavski strokovni pokret.

Kakor bi bilo zanimivo in celo potrebno razpravljati o vseh treh strokovnih zvezah Francije hkrati, vendar naj se omejimo za enkrat na strokovni pokret krščanskih delavcev v Franciji.

dosti, zdravja, ki bi bila zmožna ustvariti v Franciji val mladinskega gibanja.

Da je temu tako, da temu sploh drugače biti ne more, izpričuje pojmovanje življenja in življenjskih vrednot: naroda, družbe, cerkve, vere.

Naj zadostuje tu kot primera samo pojmovanje naroda kot vrednote: Francozi obožujejo svoj narod, ki jim je bog, svoboda, domovina, vse. Gbožujejo ga tako zelo, tako visoko, da že ne živijo več v njem, ampak ga čutijo kot nekaj zgodovinski monument, dognanje, dovršen, kakor stavbeni umotvor. Njim je narod le še svetost preteklosti, ni pa več to, kar mora biti: tvorno, živo življenje, ki žene, priganja in kaže vedno posamezniku in celoti nova pota naprej. Francozu je narod ali zgodovinska svetost, za katero so se borili njegovi predniki, trpeli, zmagovali in mrlji, ali pa samo še gospodarska oz. utilitaristična skupnost v dosega skupnih ciljev, v njih varstvo in zaščito.

To je torej Francoz: Dobročuden realist, ki se boji samo dveh stvari na svetu: izgube svoje udobnosti in — komunistične in nemške nevarnosti.

Ker se pa hočemo v svojih izvajanjih pečati predvsem z gospodarskim in socialnim položajem Francije, si v glavnem predočimo še Francijo s te strani.

Francija, republika, je gospodarsko od drugih držav skoro neodvisna dežela. S svojimi 39 milijoni prebivalcev pa ne zmore vsega dela: Niti v industriji, ki je še sorazmerno prav mlada, niti v poljedelstvu. To pa zato ne, ker hoče razviti industrijo v kar največji obseg, da bi mogla vzdržati konkurenco z Angleži in Nemci. Carinsko se je silno zaprla in — ker domačinov ni dovolj — zato je treba, da si dobi inozemskih delavcev v svoje delavske revirje. Vsled tega — taka emigracija v Francijo. (Znano bo najbrž že večini, da je Francija edina

Leto pozneje je bilo že ustanovljeno delavsko izobraževalno društvo, kojega glavni namen je bil, združiti v svoj krog vse jeseniško delavstvo, buditi v njem izobrazbo in zavest skupnosti na strokovnem polju. Želja po lastnem domu, kjer bi se nemoteno shajali in izobraževali, se jim je v avgustu l. 1907. uresničila, v veliko veselje vsega delavstva je stal ob naraščajoči tovarni prvi »Delavski dom« v Sloveniji. Vse delo, ki se je vršilo v njem do vojne dobe, je imelo samo en cilj, da vzgoji v slov. kršč.-soc. zvezi, katera je takrat branila interese delavcev, močno četo mož in fantov, ki se bodo zavedali svojega stanu in njegovih pravic. Petje, godba, dramatika in telovadba, vse to se je pri takratnih voditeljih in članih smatralo le kot okrasnik mogočnega strokovnega stebra, ki je pod vodstvom Kreka prav do vojne rastle in se razvijalo.

V povojni dobi do danes se je življenje v društvu v mnogem izpremenilo. Kreka ni več, ki bi hodil med nas in vodil voz jeseniškega prosvetnega in strokovnega pokreta. Strokovni pokret stoji v očeh večine, predvsem pri mladini, tako kot stoji. Imamo nov velik dom in delavcev tudi. V trenju in vrvenju, ki se v njem vrši, sodbločamo in soodgovarjamo tudi mi krščanski socialisti v vseh dobrih in zlih posledicah.

Zato v nedeljo vsi člani strokovne skupine kovinarjev po savski maši na občni zbor, ki se bo vršil v novem domu v glavni dvorani s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega običnega zboranja.
2. Poročilo odbora.
3. Volitev novega odbora.
4. Predlogi in slučajnosti.

Tovariši, tovarišice! Fantje in možje, katerim ste na lanskem občnem zboru zaupali vodstvo skupine, bodo v nedeljo pred vami polagali račune. Pridite vsi, da se na lastne oči prepričate o njih delovanju v dobrobit ali slabo organizacije in delavstva. Pridite, kajti postaviti in določiti bo potreba moči, ki naj vodijo organizacijo v bodočem letu. Od vas je odvisno, kakšen odbor bo izvoljen, v kakšne roke boste izročili vodstvo organizacije. Zato je nujno potrebna navzočnost vseh članov, ki želijo od organizacije oziroma bodo želeli v bodočem letu pomoči. Vsak član dobi vabilo, katerega naj prinese s seboj na občni zbor. Drugim vstop ne bo dovoljen. — Odbor.

KID je na intervencijo strokovnih organizacij na Javorniku začela v ponedeljek, 13. l. m., zopet z obratovanjem.

Rudarji

Zagorje. V nedeljo 10. januarja se bo vršil občni zbor naše skupine rudarjev. Vrši se popoldne po krščanskem nauku v dvorani Zadrugnega doma. Tovariši, strokovničarji, ki ste organizirani in se zavedate svojega položaja, ne pozabite tega važnega običnega zbora in se ga gotovo udeležite. Povejte še drugim tovarišem, da pridejo. Pride tudi zastopnik iz Ljubljane. — Odbor.

Trbovlje. Občni zbor Strokovne skupine rudarjev v Trbovljah se bo vršil v nedeljo, dne 26. januarja 1920, ob 4. uri popoldne na tajništvo na Lokah z običajnim dnevnim redom. Tovariši, pridite vsi sigurno; reševati imamo v novem letu odložena vprašanja osebno o našem starostnem zavarovanju. Naj nikdo ne izostane!

Zasebni nameščenci

Občni zbor Strokovne skupine privatnih trgovskih nameščencev se bo vršil v soboto, 25. l. m., ob 8 zvečer v Delavski zbornici.

Nameščenstvo OUZD je prejelo letos bežičnico v iznosu treh četrtin mesečne plače.

Volitve v disciplinarno sodišče so za nami. Dobili smo 27 glasov, kandidata koalicijske pa 80.

Krekova mladina.

Vrhnik. Ta teden bo ustanovni sestanek Krekove družine na Vrhnikih. Korajže je dovolj in dobre volje tudi. Brez nasprotnikov nova Krekova družina ne bo. Pa kdo se zanje zmeni? To so ljudje stare miselnosti, mi smo pa mladi! Zato novi naši tovariši, pozdravljeni!

Dopisovanje. Treba je ožjega stika. Mesečno poročilo je vse premalo, treba je dopisovanja. Predvsem poročila za »Ogenj«. »Ogenj« naj z novim letom postane še bolj organizacijski list. Osnujejo se naj po krajih dopisniški krožki. Kaj se pa naj piše? Ne samo to, kaj se je zgodilo, temveč tudi kratke članke, misli, črtice, domisljice. Organizirajmo dopisništvo. Naredimo iz lista glasilo vseh.

Naši nasprotniki. — Krekovci imamo dvojne nasprotnike: notranje in zunanje. Prvi so tisti člani, ki radi želje po naglem uspehu zaidejo iz dosledne krščansko-socialistične linije, postanejo reformisti ter paktirajo s staro miselnostjo. Še večji sovražniki organizacije so tisti, ki kot odborniki delajo zase, ko pa odborniki več niso, ne delajo več, ker nočejo »drugih« podpirati, pa agitirajo še kontra, da njih uspehe podoro in jih onemogočijo. To zato, da tiste »druge« onemogočijo in pridejo zopet sami na vrh. Z-

najni sovražniki pa niso tako nevarni. Sicer pišejo po časopisih, hodijo krog pomembnejših oseb in ustvarjajo nerazpoloženje. A s tem ustvarjajo vedno globlji prepad, postajajo vedno bolj stari breg in predstavljajo zato vedno bolj le posredno nevarnost. So ti ljudje tudi ka-

Kaj hočejo kapitalisti z inspekcijo dela.

Inspekcija dela je brez dvoma nadzorni in izvršilni organ socialne zaščite. Radi tega mora imeti inspekcija čim širšo oblast, najmanj vso ono oblast, katero imajo ostale državne izvršilne oblasti z ozirom na izvrševanje ostalih zakonov. Ako nimajo te oblasti, so brez pomena zakon o zaščiti delavcev in zakon o zavarovanju delavcev, kakor tudi vsi zakoni in naredbe, ki imajo pred očmi varstvo in dobro delavcev.

Vse zahteve podjetnikov pa merijo sedaj, ko je govor o reviziji zakona o inspekciji dela, na to, da se kompetenca in oblast inspekcije dela čim bolj omeji.

Protibosebnim inspekcijam.

Sedanji zakon predvideva, da bi se mogle radi učinkovitejše in strokovnejše inspekcije ustanoviti posebne inspekcije dela n. pr. za stavbstvo, za promet, za rudarstvo, za pomorstvo itd. Jasno je namreč, da ne more biti oblastni inspektor, ki je po poklicu inženjer, strokovnjak za vsa področja industrije.

Podjetniki žele, da vsa taka zakonita določila izpadejo in da postane samo ena inspekcija dela pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje.

Inspekcije pod nadzorstvom lastnikov podjetij.

Po sedanjem zakonu ima inspektor dela pravico, da obišče vsako podjetje, vsak čas in da ga pregleda v kateremkoli spremstvu in da se razgovarja, s komur hoče. Podjetniki pa zahtevajo, da sme inspektor pregledati podjetje le v spremstvu lastnika ali pa osebe, katero določi podjetnik.

Ako bi se sprejelo v zakon to določilo, potem bi bil inspektor dela pod direktno kontrolo podjetnika in bi izgubil vso svojo avtoriteto ter bi prenehal biti organ javne oblasti. Na drugi strani pa bi se odvzela delavstvu vsaka možnost svobodnega izražanja v zadevi, za katero bi vršil inspektor preiskavo. Le malo delavcev je namreč tako zavednih, da bi se upali izpovedati stvari, ki ne bi bile v prilogi podjetnikov.

Zmanjševanje oblasti inspektorja dela. Po sedaj veljavnem zakonu ima inspektor dela pravico, da preiskuje vzroke nezgod na licu mesta ali sam ali po-

pitalistično in buržujsko misleči, zato delavski mladini ni treba dosti truda, da obvaruje svoje stališče.

Članarina. Na zadnjo okrožnico se je le precej družin odzvalo. Nekaj blagajnikov se pa še ni zbudilo. Še tisti se morajo razgibati.

tom obrtne ali pa potom upravne oblasti, katero sam določi. Podjetniki pa zahtevajo, da ne sme v takih zahtevah izvrševati poizvedb niti inspekcija sama niti upravna oblast. Pristajajo edino na to, da odredi inspekcija komisijo, v kateri pa mora biti zastopnik poslodavca ali poslodavec sam in da edino ta komisija preiskuje vzroke nesreč v podjetju.

Posluževanje strokovnjakov zabranjeno.

V smislu sedanjega zakona sme inspektor pritegniti pri pregledovanju obratov strokovnjaka, kateri je po njegovem mnenju potreben, a poleg tega tudi zastopnika za zaščito otrok ali predstavnik delavskih organizacij. Podjetniki pa zahtevajo, da se sme inspektor posluževati samo oseb, ki stoje v javni službi. Torej odvisnih uradnikov in nikogar drugega. Oni žele, da izključijo vsak vpisv svobodnih organov socialne zaščite na delovanje inspektorja dela.

Onemogočevanje dela inspektorja.

Po dosedanjem zakonu ima pravico inspektor, da pregleda vse knjige, načrte, risbe, spise in dokumente, ki se tičejo ugotavljanja pogojev dela. Na zahtevo morajo dati podjetniki poročilo o številu in vzroku obolenj pri delu, o prehrani delavcev, o stanovanjskih razmerah, o delovnem času, o zavarovanju delavcev in o vseh socialnih in kulturnih razmerah, v katerih delavci živijo. Brez te pravice inspektor svojega dela sploh ne more vršiti.

Podjetniki pa zahtevajo, da se vse ta pravice odvzamejo inspektorjem. Vse, kar dovoljujejo podjetniki inspektorjem, je to, da morajo vršiti osebni pregled v spremstvu podjetnika, in to samo enkrat na leto, ne pa vsaj dvakrat na leto, kakor je zapisano v sedanjem zakonu.

Vprašati se moramo, na kaki podlagi naj bi inspektorji prišli do upogleda o resničnem položaju v podjetjih, ako bi se ugodilo zahtevam industrijcev.

Nezdravi in škodljivi obrati naj ostanejo.

Po sedaj veljavnem zakonu imajo inspektorji pravico, da odrede preureditev ali pa da smejo celo zapreti one obrate, ki so škodljivi in nedovoljeni z ozirom na življenje in zdravje delavcev.

Jože Bor:

Grehi.

Prijatelji moji, bodimo odkriti in si pogledajmo globlje, kakor samo v oči! Malokdaj, joj, nanese prilika, da človek stopi iz samega sebe in se napoti v srce svojega soseda. Malokdaj! Sediš v kavarni in tuhtaš (črno kavo si izpil in cigareto pokadil, da ti je živce spomina napet): preteklost pada v kolobarjih pred te, vse jasno vidiš med dimom. Pa je v kavarni slab zrak in težko ti pada na pljuča. Če bi sedel v gozdu in pil kavo in cigareto kadil, dragi, vse bolj jasna ti bi bila spominska razodetja. Pa smo mestni ljudje, ki hodimo v gozdove le na krilih svojih hrepenenj — pa nam ni pomoči; pogledajmo vase, prijatelji, bodimo odkriti!

Srečal sem zadnjič na cesti razbojnika. Bil je razbojnik, prav gotovo je bil, kajti orožnik je šel ob njem in roke je imel vkljenjene ujetnik. Kar ponosen sem bil (ali niso vkljenjenci zato, da se mi, ki imamo proste roke počutimo bolj svobodne?). Mislim sem:

»Joj, kako je prijetno biti prost!«

Razprostrl sem roke in zavriskal iz vsega grla, pomislite, sredi ceste, ko je poldan pozvanjalo iz daljav. Pa nisem napravil poštenega koraka, ko mi je nekdo potkal po rami. Oziroma sem se, mili Bog, stražnik z mrzlimi očmi je zrl vame in govoril strogo, ko da teko sami suhi paragrafi iz njegovih ust:

»Gospod, storili ste greh!«

Odgovoril sem mu pošteno, kajti spodoben človek sem in imam strah pred bradatimi branilci pravice:

»Gospod stražnik, svoboden sem. Ali je to greh?« Pa mi ni odgovoril; začu-

deno me je pogledal, nato se je posmejalo:

»Mrzličo imate najbrž!« in je odšel.

Nisem več zavriskal, ker sem vedel: kdo ve bolje, kaj je greh, od stražnika, ki zapisuje grehe!

In takrat mi je prišlo na misel, da sem pošten človek. Oj kolikokrat sem že prekoračil postave in tudi h grehu sem molčal, kar je grešno, pravijo.

Videl sem nekaj na primer, kako je kupoval kravo mešetar, tam nekje iz Borovnice doma. Stal je debel in vpiječ sredi dvorišča, kravica je ponižno sklanjala glavo in ni bila tudi v ušesih in očeh brez življenja. Pa je govoril posrednik kmetiču, ki je držal kravo za rep: »Prijatelj moj, to kravo lahko ubiješ, nihče je ne kupi, kakor jaz, ki sem dober človek in te poznam.«

Kmetič je važno pripomnil:

»Mleko daje in tudi stara ni!«

»Ne boš,« je zavpil mešetar, »čez štirinajst dni ti krava erkne, pri moji veri,« in je udaril po kravi, da je skoro klecnila. »Prodaj to mrho, iz usmiljenja jo kupim.«

In se je kmet ustrašil in je razmišljal, nazadnje se je useknil in sklenil kup.

Mešetar je kravo odgnal k mesarju in mu dopovedal, kakšno srečo mu je pripeljal. Tudi mesar je udaril v roko, mešetar pa je zaslužil obilno razliko.

Pa sem stopil k mešetarju, ki je zadovoljno koračil v bližnjo gostilno:

»Vi, čujte, mešetar, goljufali ste kmeta!«

Dobre volje je bil mož, zato se ni ujezil ob hudi besedi, le poučil me je dobrohotno:

»Prijatelj, mlad si, zato ti mirno povem: to je kupčija!«

Molčal sem do danes h grehu, danes pa ga razodenem, ker sem doživel to-le:

Prišel je v trgovino berač in kupil hleb kruha. Pa se je gospodar pomotil in mu dal še enkrat toliko denarja nazaj, kakor mu ga je bil izročil siromak. Zadowoljen je le-ta odšel iz štacune, pa ni napravil deset korakov, pa so ga prijeli in zaprli. Se hlebec so mu vzeli, mešetar pa ima lepo hišo sedaj.

Vidite, prijatelji, tako sem se napotil, da spoznam greh, da ločim krivico od angela in hudiča od pravice, in sem šel k velikemu gospodu, ki sodi, kaj je prav in kaj ni.

Prijazen gospod je bil to in za črno pisalno mizo je sedel. Ponudil mi je mehak stol, ko da plavam na olju, sem imel občutek.

»Zelite?« me je vprašal in sunil pred me škatlo cigar.

»Vidite, gospod,« sem govoril, ko sem si našel smotko, »težka je ta pot, a hočem biti pošten, kakor me je mati rodila. Kaj je greh, gospod, in kaj ni?«

Gospod se je dvignil in stopil k vratom ter pogledal v hodnik, nato pa je skrbno zaprl duri ter po prstih prišel do mene nazaj in mi šepetaje siknil v uho:

»Dobro za vas, da sva sama v tej sobi. Pri takih letih, tako vprašanje! Možno bi dvoje bilo, kar pa ne mislim o vas: da niste zdrave pameti — ali pa, da ste hudodelnik, zrel za zapor in svobode nevreden.«

Prestrašeno sem ga pogledal, on pa je nadaljeval, ko je bil sedel na stol:

»Vidite, gospod, greh je vse, kar je greh in je točno zapisano v teh bukvalih. Kar v bukvalih imenujemo grehom, je greh, kar ni v njih, ni greh, seveda, če vzamemo še duhovne grehe, ki se jih vereni človek boji...«

Povedal sem mu obe zgodbi, ki sem jih pravil v prejšnjih odstavkih.

Takrat je gospod postal dobre volje:

»Kupčija vendar ni goljufija!«

»Pa vest?«

Zamahnil je z roko:

»Vest so te-le bukve. In vam rečem: skrbno zapirajte usta in oči, tudi ušesa, če treba. Polagoma pride v vas in...«

»In svoboda?« sem ga prekinil.

»Svoboda?« položil mi je roko na kolena in ves mehak je bil njegov glas, »prijateljček, svoboda je le takrat, kadar je v mejah. Če bi bila svoboda taka, kakor si jo zamišljate vi, ki ste, med nama povedano, mladenič in, oprostite, tudi razum vam ni dan v polni meri, potem bi ne vedeli zanjo, kakor na primer ne razpravljamo o bitnosti vode in zraka — Svoboda ima pomen in smisel, kadar je zvezana za obe roki!«

Nato mi je govoril še o narodu, o lepotaeh blejskega jezera, o ocvrtih ribah, ponudil mi je še enkrat cigaro in me, prijazno trepljajoč moj hrbet, spremil na hodnik.

Šel sem po cesti, bratje, in sem srečal stražnika. Globoko sem se mu priklonil in se odkril, od takrat pa mi je čudno pri sreč.

Bojim se nečesa. Vsak korak, ki ga storim, mi pade v dno duše, strah me preganja, kajti, gorje, ne morem prečitati vseh knjig o grehih in dobrohotnostih.

Zato mislim, ne boste hudi, da bi bilo prav, da stopimo iz samega sebe in se napotimo drug drugemu v srce in presodimo, kaj raste v njem: plevel ali vijolice, grešne bukve ali pristižena svoboda. Toda to potihno, o polnoči, ko smo prav sami, kajti ne pozabimo, da je gospod zaprl vrata in šepetaje govoril dobrohotne besede.

Podjetniki zahtevajo, da se ta pravica odvzame inspektorju, kljub temu da je kot inženjer strokovnjak v tem pogledu. Podjetniki pristajajo le na to, da odredi inspektor strokovno komisijo, v kateri pa mora biti tudi zastopnik poslodavcev, da izvrši pregled. Pa tudi ta komisija naj bi bila omejena; kajti pri svojih odredbah bi morala imeti pred očmi finančno možnost lastnika podjetja. In če se ugotovi, da je njegov finančni položaj slab, potem morajo biti delavci še dalje zaposleni v obratih, ki so nevarni za njihovo življenje in zdravje.

Za izigravanje odlokov inspekcij.

Po sedanjem zakonu je možna proti odlokom inspekcije pritožba na ministrstvo za socialno politiko in nar. zdravje.

Podjetniki zahtevajo, da se jim tudi možnost pritožbe še na tretjo instanco, to je na državni svet, kljub temu da obstoja v vsej državni upravi pravilo, da sta le dve instanci. Čisto umljivo je, da žele, da naj ne bo odlok inspekcije dela izvršen, dokler ne pride odločitev od državnega sveta. Poleg tega naj bi smela izvrševati inspekcija dela svoje odloke le preko organa državne upravne oblasti.

Po sedanjem zakonu mora upravna oblast izvršiti odloke inspekcije dela v roku enega meseca, ako pa odlok ne bi bil v tem roku izvršen, mora inspekcija dela nižjo upravno ali obrtno oblast nanzaniti višji oblasti. Podjetniki pa zahtevajo, da se ukine tudi rok za izvršitev odlokov inspekcije dela in da se odvzame inspektorju pravica do pritožbe na višjo oblast proti zamudni oblasti.

Ako bi podjetniki uspeli s temi predlogi, bi obstajala resna nevarnost, da se odloki inspekcije dela izigravajo in da bi obležali v kakšnih arhivih.

Nadaljnja zahteva delodajalcev je, da se odpravi za kršitve odlokov inspekcije dela tudi zaporna kazen, in da ostane samo denarna kazen, in to največ od 300 do 1500 Din. V praksi bi to pomenilo: Vsak podjetnik bi smel omalovaževati inspektorja dela, mu eventualno zabraniti vstop v podjetje ali pa ga celo vreči iz podjetja, saj riskira kvečjemu kazen v znesku 1500 Din. Menimo, da bi taka zakonita določba ne nudila niti najmanjše zaščite državnemu uradniku tako visokega ugleda kakor je in mora biti inspektor dela.

Politika.

Poklonitvena deputacija dravske banovine je bila v nedeljo sprejeta od kralja v avdienco.

»Prosvetna zveza« v Ljubljani si je izprosila pokroviteljstvo kraljevega princa Andreja.

Inž. Štefan Savković, jugoslovanski minister javnih del, je umrl na Dunaju. Prepeljan bo v Belgrad in tam pokopan na državne stroške.

Ravnatelj mednarodnega urada dela socialist Albert Thomas bo prišel v Jugoslavijo, da se informira o položaju delavstva.

Uprava Sokola kraljevine Jugoslavije je imenovana.

V vseh rudarskih podjetjih v Jugoslaviji je bilo zaposlenih l. 1929. 44.000 rudarjev, 4000 več kot l. 1928.

Izseljevanje v Ameriko. Po novem ameriškem zakonu o priseljevanju se bo moglo v tekočem letu izseliti v Ameriko (Združene države) 845 naših državljana nov napram dosedanjim 671.

★

Evropske zvezne države. Evropa, to je zapadni kulturni svet — propada in se bo sama v sebi ugonobila, ako se ne najde. Na vzhodu se poraja in že raste nov svet. Amerika je kot edina dežela na svetu dobila svetovno vojno. Finančne sile velekapitalistične Amerike ogražajo evropske narode. Ti pa se po končani vojni še kar naprej mesarijo med seboj s carinskimi mejami, carinskimi vojskami in davčnimi bremenmi za oboroževanje in s pripravami za bodoče vojne.

Ako se ne reši Evropa, smo tudi mi izgubljeni!

Mlada generacija hoče bodočnost, hoče delo! Hoče mir, svobodo vseh ljudi, delo in kruh! Hoče vsesplošno skupnost, pa nikakih zvez in protizvez, ampak veliko evropsko zvezo, evropsko zvezno državo po švicarskem zgledu.

Evropa rabi: enotne cene, enotne carine (enotno gospodarsko polje), zvezno obrambno armado (ne pa vojske za napadanje in ogrožanje), skupno zunanjo politiko, evropski zvezni parlament.

Le ako se bo to izpolnilo, bodo same po sebi odpadle vse razorožitvene ev-

ropske konference in vojaške priprave. Evropi je zagotovljen mir. Le v tem je zagotovilo vsem malim in tlačnim, da bodo tudi oni svobodni.

Ob priliki poroke italijanskega prestolonaslednika Umberta z belgijsko princeso, ki se je vršila z velikimi ceremonijami v Rimu, so bile izvršene v Primorju številne aretacije. Jugoslovansko časopisje poroča, da so bili ponekod kar v masah gnani slovenski in hrvatski kmetje in delavci v ječe. Na več krajih so bile baje najdene bombe in razna druga razstreliva. — Kakor znano, belgijska vlada na poročne svečanosti ni poslala nobenega zastopnika, ker se demokracično belgijsko ljudstvo ne strinja s fašistično diktaturo.

Ob otvoritvi zasedanja Društva narodov v Zenevi je bil poskušen atentat z eksplozivnimi naboji. Poroča se, da je atentator blazen človek. V Zenevi se zlašti boje italijanskih atentatorjev-antifašistov.

Proti smrtni kazni je glasoval danski parlament in jo z dvetretjinsko večino odklonil.

Naš konsum.

Kakor je naš list že objavil, je otvorilo l. Delavsko konsumno društvo v mesecu decembru 1929 v Ljubljani dve novi prodajalni, in sicer v Florijanski ulici in Rožni dolini, kar pomeni zopet lep napredek, kajti s temi novimi prodajalnami je naraslo število ljubljanskih prodajal na sedem. Sedaj razpolaga l. Delavsko konsumno društvo v vsakem ljubljanskem okraju kakor tudi v okolici z eno prodajalno, in sicer: na Kongresnem trgu 2, Dunajski c. 38, Florijanski ul. 5, Zaloški c. 15, Celovski c. 57, Viču in Rožni dolini. Poleg tega je v načrtu otvoritev nadaljnjih dveh prodajal. Sploh je pa namen našega konsuma, da ustanovi takoj novo prodajalno povsod, kjer se izkaže potreba in dovolj kupujočih članov. Razveseljivo dejstvo, da se naš konsum kljub splošnim težkim gospodarskim razmeram tako ugodno razvija, dokazuje prepričanje članov zadrugarjev, da je samopomoč le v velikih in močnih zadrugah.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 6 hlapcem, 3 čevljarjem, 11 rudarjem, 3 krojaškim pomočnikom, 1 navadnemu delavcu, 1 solo violinistu za v kino, 1 pekovskemu pomočniku, 1 šoferju, 13 vajencem. — Ženskam: 1 šivilji za plašče, 1 dežnikarici, 2 pletilkama, 5 kmečkimi deklam, 3 služkinjam, 2 kuharicama, 1 natakari, 3 vajenkam.

Maribor. Delo je na razpolago: 9 vničarskim družinam, 4 majarjem, 1 kavarju s sinom, 11 hlapcem, 2 švicarjema, 20 gozdnim delavcem, 10 rudarjem, 1 delavcu za pregledanje jaje, 1 električnemu inštalaterju, 1 sodarju, 1 sedlarju, 1 elektromonterju, 2 mizarjema, 1 čevljarju, 1 krojaškemu prikojvalcu (majstru), 3 prikojvalcem gornjih delov čevljev, 1 pečarju, 1 mlinarju, 1 plačil. natakariju, 12 ključavničarjem, 10 mizarjem in 3 kovačem za v tovarno vagonov, 1 lesostrugarju, 1 prikajevalcu (mesarju), 1 raznašalcu kruha, 1 slaščičarju. — Vajencem: zlatarske, čevljarske, mizarске in pekovske obrti ter trg. stroke. — Ženskam: 3 kmečkimi deklam, 2 kmečkima gospodinjama, 4 kuharicam, 6 služkinjam, 1 kuharici k financem, 1 varuški, 1 vzgojiteljici, 1 perf. servirki, 1 podnatakari, 1 plačilni natakari, 1 postrežnici, 6 služkinjam za v Srbijo, 3 strojnimi pletilkami, 1 bolniški strežnici, 2 šiviljskima vajenkama, 1 pletilni vajenki.

Celje. Delo je na razpolago: 2 oskrbnikoma, 2 konjskima hlapcema, 2 hlapcema za govejo živino, 1 majarju, 1 kavarju, 31 gozdnim delavcem, 1 kovaču, 1 kurjaču, 1 gateristu, 1 žagarju, 2 sodarjema, 2 lesostrugarjema, 1 kolarju, 1 prikoj. gornjih delov čevljev, 1 krojaču šablonerju, 1 mesarju, 1 mlinarju, 1 raznašalcu kruha, 15 vajencem. — Ženskam: 23 kmečkimi deklam, 4 natakari, 6 služkinjam, 2 sobaricama, 1 postrežnici, 1 vzgojiteljici, 1 or. kuharici.

Tiskovni sklad.

Za tiskovni fond »Delavske Pravice« je zbral Weis Franc, Ribnica na Pohorju, 41.50 Din. Iskrena hvala! Tovariši, posnemajte!

Pierre l'Ermitte:

Kako sem ubua svojega otroka

V veliki dvorani je videl župnik sliko gospe Yholdy. Pod sliko je bil podpisan neki moderni slikar, ki najrajši slika samo našemljene gospe. Poglel je psička, ki so ga pripeljali s Kitajskega, kjer je še prav majhen stal petsto frankov; tudi ta je bil po modi in podoben debeli zverženi stonogi pa tako zavaljen, da se je bilo bati, da mu bo zdaj zdaj počila pretesna koža. Čudil se je zbirki pahljaj in škotel za slaščice in zabil marsikak večer večer za prazne pomenke.

Popolnoma zastoj pa tudi tega časa ni izgubil, ker sta gospa in gospodična — ta je bila zanj še posebej navdušena, ker je dobro govoril nemški — prišli do prepričanja, da je Dominikov katehet v resnici zelo ljubezniv mož, kateremu lahko zapuata Dominika, dokler bo hotel.

To je bil pričetek in obenem že prvi uspeh.

Nekega večera pa je župnik Firmin sprejel celo partijo bridgea (angleška igra), četudi je bil od nekdanj hud nasprotnik kart. Zato pa mu je gospa Yholdy dovolila, da popelje Dominika v svoj patronaž² v predmestju, kjer je z velikim veseljem ustanovil nekako podružnico za preproste ljudi in jo združil s svojo premožno župnijo. Gospa ni dosti razumela, kolikega pomena je to dovoljenje in je zahtevala le, da sme iti edino z župnikom in si ogledati hišo tedaj, ko ne bo otrok notri. Škratinka se prav kmalu naleze in potem človek še druge okuži.

In kadar ne bo otrok notri, bo smel Dominik z župnikom narejati tudi božično drevesce. Gospa Yholdy je darovala smrečico, na katero bo Dominik z rdečim koncem privezoval ničvredne igračke in sladkarije. Vse to pa se je zgodilo samo radi župnika Firmina.

Oh, ta gospod župnik!

Povabil je tudi »gospodično«, naj ju spremi v patronaž. To je storil tako premišljeno, da sam nikdar ni mislil, da je tako spreten.

In nekega dne se je zgodilo, česar ne bi bil nikdar nihče pričakoval: v spremstvu »gospo-

dične« je stopil Dominik z družinskega avtomobila pred veliko leseno barako, krito s posmoljeno lepenko. Baraka je stala sredi razritega zemljišča, kamor so metali žlindro in druge smeti. Okoli barake je zraslo polno preprostih in oškrabanih nizkih bajt, ki so bile zgrajene v sili.

To je bil patronaž.

Baraka je bila sila enostavno razdeljena v dvorano odraslih, dvorano srednjih in dvorano otrok.

Vse dvorane so bile med seboj popolnoma enake, edino dvorano srednjih je imela svojo knjižnico. Pa kakšno knjižnico! Kako razkošna je bila samo vezava knjig!

Dvorana odraslih je bila mnogo bogatejša, imela je celo lasten biljard (neke vrste igra). In kakšen biljard! Sukno je bilo na več mestih predrgnjeno in zakrpano z različnimi zaplatami; krogle so bile vse olupljene.

Dvorana odraslih je imela tudi neko od vseh vetrov zneseno zbirko orožja, ki so ga nakupili deloma pri kakem starinarju, deloma pa so ga prinesli tovariši iz vojne.

Ko bi mama to videla! smeje se vzklikne Dominik.

»Da, da, ko bi gospa to videla!« dé resno gospodična, ki je skakala po kostanjastih tleh in si nad čevlje zavihala elegantno krilo, da si ga ne pomaže.

Tretje poglavje.

Z božičnim drevescem sta imela zabavo Dominik in gospodična. Prišla pa sta šele takrat, ko je bilo drevesce že skoraj gotovo. Nakupila sta igrač, a so bile nekatere prelepe, druge pa zopet precenene, tako da vse skupaj ni imelo nikake vrednosti za siromaka, zlasti še ne za siromaka današnjih dni. »Beatus, qui intelligit super egenum et pauperem...« Blagor mu, kdor razume reveža in siromaka! Onadva ga nista razumela.

Ko sta odhajala, sta bila oba strahno vesela svoje nespameti, le z nekim pritanjenim strahom sta se ozirala na one bedne koč, ki so se vrstile okoli patronaža kot bi ga ovil s siromašnim pasom.

Automobil je moral čakati dve debeli uri pred prainico in župnik je bil ves na ognju, ker je hotel imeti tudi šoferja na svoji strani, a se je bilo vedno bati — zlasti v začetku — da perice gosposkim obiskovalcem ne bodo prizanašale z opazkami.

Toda take občudovanja vredne duhovnike, ki se ne strašijo težkih žrtev in brez obotavljanja sami žive v patronažu, spremlja neka posebna prevdnost.

Šofer je našel tam nekega rojaka, ki je čevljaril v stari kolibi. Z njim sta se pogovorila v svojem rarečju in izpila kozarec belega vina; tako človeku še najhitreje minejo dolge ure čakanja.

Vsi so radovedno gledali Dominika in gospodično, ko sta stopala v svoj razkošni avtomobil. Nu, njim se je zdelo, da jih samo občudujejo in zadovoljni in veseli so se vsi pripeljali nazaj v Champs-Élysées (Elizejske poljane, najlepši del Pariza). Gospodična je živo orisala izlet, Dominik pa je v silnem navdušenju močno pretiraval kakor kakšen mladenič, ki se je vrnil s prvega lova. Gospa Yholdy se je nasmejala od vsega srea, župnik pa si je pripravil ugodna tla za nadaljnje delo.

Čez nekaj mesecev je napravil nov poskus, ki je bil že resnejši od prvega. Dominik je šel v petnajsto leto in župnik ga je hotel enkrat samega odvesti v patronaž. S tem se nikakor ni mislil obresti gospodične, kar tudi ne bi šlo tako gladko, ampak je hotel, da Dominik odraslim nekoliko razloži, kako se fotografira.

Oni dan je župnik zopet obdeval pri Yholdyjevih. Gospa ga je večkrat povabila v hišo in vedno bolj cenila vsako njegovo besedo. Župnik jo je tudi že dobrodu prepoznal. Vedel je, kaj lahko doume s svojimi ženskimi možgani in skrbno gledal, da ni nikoli rekel kaj takega, kar ne bi šlo v njeno plemenito glavo. Trudil se je, da bi se prilagodil njenim mislim, da tako — kdo ve? — tudi njej sami stori kaj dobrega, posebno pa zato, da bi se tem laže približal Dominiku in res izklesal iz njega poštenega človeka.

Da napravi iz njega človeka, ta cilj je imel vedno pred očmi. Poskušal je na različne načine, včasih stopil za korak naprej, včasih pa spet ostal na starem mestu, kakor je pač kazalo. Tedaj je gospa Yholdy prvokrat dovolila Dominiku, da je smel zvečer ven, a je strogo zahtevala, da mora iti župnik Firmin ves čas z njim.

Sicer pa z mladeniči, ki so se zbirali v patronažu, ni bilo mogoče govoriti pred poldeveto, ker so podnevi delali vsi do zadnjega, čeravno nekateri niso bili starejši od Dominika.

V tistih par dneh, kolikor jih je še preostajalo, preden je Dominik sam obiskal patronaž, je skušal župnik v njem nekoliko utrditi zaupanje do samega sebe. Ker se je deček bavil s fotografiranjem samo za zabavo in kratek čas, mu je svetoval, naj nekatere stvari malo ponovi in se pouči tudi o fotografiranju z barvami, da bo govoril lepo jedrnato in fantom tudi kaj novega povedal.

² Vsaka večja župnija na Francoskem, posebno po mestih, ima takimenovan patronaž, ki je nekaj podobnega kot naši društveni domovi.